

Bak Rita

## Kvázi-mitológia

Acsai Roland *Szellemkócsagok* című kötetéről

Acsai Roland költészetében eddig is jelen volt a természetlíra, a táj nagy szerepet kapott verseinek témaválasztásában, ebben a kötetében pedig az állatokat emeli költészetének középpontjába. Mégis elmondható a költeményeiről, hogy nem ábrázolni akarják a természeti lényeket, hanem jelképeként bemutatni őket. A fogalmiság így lesz elválaszthatatlan a *naturá*-tól. Mintha az ember és a természeti törvény egy nagy hasonlóság-rendszerben válna eggyé. Némileg erre emlékeztet Oravecz Imre: *Hopik könyve* című kötete, bár ott a navaho indián hagyomány érvényesült. Acsai Roland azonban inkább a japán művelődés- és világszemléletet írja át európai modusra. A hétköznapi képeknek, illetve a nagy csillagképeknek ugyanaz a jelentése gnómius, kijelentő, kinyilvánító mondatokban.

A szerves és szervesen világ azonosítódását olvashatjuk az alábbi versorban: „Mintha egy hóval töltött / nagy homokórában szánkóznánk, / az időben szánkóznunk.” Egy kvázi-mitológia épül fel a kötetben.

A művekben létrejövő világmindenségre érvényes egyfajta ezoterikus, kvázi-szagrális megszólalás, mintha a költő titkos tanok szószólója lenne, a beavatottakhoz szólna hermetikus, megfajtást igénylő kinyilatkoztatásokban. „A legelőt a bíbicek furcsa úrhajjai / Egészen földöntúlvá / Varázsolják / Egy holdkráterben költenek” (*Legelő*).

Az egyik ciklus címadó költeménye a *Heraldika*, melyben a szerző a Földet nagyobb távlatból, messzebből szemléli. „A Föld / Címer / A minden-ség csillagokkal teleszórt / Éjsötét pajzsán”.

Mintha a kötet, illetve ez a ciklus is jelvény lenne, mely ambivalensen mutatja fel a költő világát: egyrészt természeti képekkel, másrészt fémből készült érmékkel, címerekkel. A természeti képek és a numizmatikai tárgyak összekapcsolódnak: a természeti képekhez a költő érméket, címereket társít, mint például a ciklus címét adó, vagy a *Régi, megfakult érmék* című költeményekben. „Az ég rögeiből időnként / Régi, megfakult érmék / Fordulnak ki: /A Nap, a Hold/ A csillagok.” (*Régi, megfakult érmék*). Az érme jelentése előállított, kulturális, ez vetődik rá az embertől független szerves-ségre, jelezve azt is, hogy az emberi lény csakis a kultúrán keresztül tudja értelmezni a nem kulturálist is.

„Úszik a tenger nyakában a jegesmedvével, / Úszik a föld nyakában a tengerrel, / ...Fejük fölött / Az éjszaka olajszenyveződése / Lassan szétárad az ég vizén / És fuldokolni kezd benne a Nagymedve / Csillagkép a Kismedvéjével.” (*Az éjszaka olajszenyveződése*).

A szennyveződésre felhívás zöld ideológia is lehetne, de mégsem az, hiszen személyes jellegű, a mostani szuper-technikai glóbusz kárvallottjainak szenvedéseiről is ily módon ír.

„Növényvédő szerek, gyomirtók és műtrágyák /Szélsőséges éghajlatán élnek; / Magasfeszültségű osztorok / Villámcsapásai között. / Itt kell megmaradniuk, / És felnevelniük fiókáikat. / Nagy szemükkel nem csak a déli-bábot / Látják, a Bábost is.” (*A sólyom és a sivatag*).



Minden költői képet tulajdonképpen egyetlen jelentésre vezet vissza a költő, *homoszeman-tizmus*ról beszélhetünk. Minden jelölő egy nagy jelentésre utal, az esetlegesnek látszó részletek is. A *Világtengely* című költemény színhelye az állatkert, amely emberi építményként mintája lesz az univerzumnak. Az állatok ebben a ciklusban is központi helyet foglalnak el, a gyermeki lét mellett és dimenziójuk egészen a világegyetemig tágul. A kisbagoly lába eltört, mintha dupla világtengely lenne. „És valaki mindig össze akarja forrasztani.” A kozmikus kitekintés ebben a versben is megjelenik. Az állati világ, a csillagképek, a görög mitológia egy költői világgá olvad össze *A mocsári teknős* című költeményben. „Mintha Orpheusz / Teknősbékapáncélból faragott lantját / Próbáltam volna visszaemelni / Kölyök-Zeuszként a helyére, / Ahonnan lezuhant: / A csillagképek közé.” Itt is megmutatkozik, hogy a személytelen léttörvények helyreállítását az emberi kultúra eredményeivel, építményeivel feltételezi, úgy, hogy az ember és világ közötti hasadást újból beforrasztván nagy eggyé váljon a világ, éppen a szakrális jellegű költészet segítségével. „Sötétedik. Csillagdíszes / Sólyom-kápát / Húz fejére egy még nagyobb / Solymász, az éjszaka” (*A sólyom vadászik*). A versekben az apai szemlélet is megtalálható, lánya gyerekkorát a sajátjával hasonlítja össze a költő. Az utolsó előtti ciklus pontos képeket tartalmazó szerelmes verseket sorakoztat fel. Nem látomásos metaforika, hanem tárgyias hétköznapi képek montírozódnak a végtelenség képeivel. Az idő így lesz címerré a végtelenség állandó terében. A hagyományos szerelmi líra kódja annyiban változik meg, hogy az intim személyességről kiderül: egyetemes személy-fölötti. A szerelem sorssá válik és mozdulatlan képe így mutatkozik meg. A tényleírások és végtelen távlatok már örök állóképek lesznek, túl minden beszéden.

„Az eső és a felhők nem szimbólumok,  
Vagy allegóriák, csak tények, mint

A domboldal, a tüskék, vagy mi ketten,  
És nem példáznak semmit az  
Idő múlásán és önmagukon kívül,

Vagy, mint a mi esetünkben, az összetartozás  
Láthatatlan szálain kívül, amik úgy kötnek  
Össze veled, ahogy az esőcseppek

Sűrű ölelései az eget a földdel.”  
(*Szerelmes vers*)

Ezért is vagyunk kíváncsiak arra, mi lesz a folytatása ennek a költészetnek, hiszen a poézis mégiscsak nyelv- és beszédművészet. A poétika alakzatai itt viszont érvénytelenné válnak (allegória, szimbólum), a tény szó jelentése is megfosztódik eredeti, valóságot reprezentáló funkciójától, a végtelen magába záróvá és ily módon öntükrözővé válik, s ekként felmerülhet az olvasóval való párbeszéd-képtelenség veszélye.

A kötet utolsó része egy *No-dráma* mai változata, amelyre szintén az jellemző, hogy a színre lépő karakterek elvontak, metaforikusak, de utalhatunk a távol-keleti rajzokra, festményekre is, melyek a természetet ábrázolják, mégis érzékeljük, hogy időtlen térbe kerülünk.

„ASAO  
Milyen furcsa esőcseppek.  
Üvegből vannak.  
Amikor lehullnak sziklára,  
szilánkokra törnek.

(...)

Esumi a végtelen.

A végtelennel cseréltem szívet,

Bennem is a végtelen dobog.”

(Esumi és Asao)

A karakterek jelképértékűek, mintha Acsai ebből a távol-keleti eredetű műfajból saját poétikát építene fel és így adná meg versvilágának befogadói kódját is. Nyilvánvaló, hogy ebből a világból a társadalmi, vagy pszichológizáló elemek hiányoznak, egyetemes létköltészeti irány bontakozik ki. Az, hogy egy nem európai hagyományból alakít ki európai beszédmódot, némiképp a történeti avantgárdra is emlékeztet, ennek hagyományát is termékenyen újítja meg Acsai Roland kötete. A szerző költészetének nagy erénye, hogy leegyszerűsített mondatszerkezetének, költői megszólalásának alapgrammatikája se banálissá, se giccsessé nem teszik verseit.

A szép kiállítású könyvet persze nemcsak hivatásos olvasók forgathatják nagy élvezettel, hiszen az attraktívan megkomponált versszövegek bárkinek a szépérzékét megszólíthatják, akár a „naiv” olvasásmódon keresztül is. Az egész pályaképet nézve arra lehetünk kíváncsiak, hogy a megtalált mítoszt követően a szerző merre fogja keresni további költői útjait.

(L'Harmattan Kiadó, 2017)

**Németh Miklós:** Az a másik kettő

